

URESNIČEVANJE SAMOUPRAVNEGA SPORAZUMA O ZAPOSLOVANJU IN MINIMALNIH STANDARDIH

V aprilu 1977 leta so delavci v TOZD, v krajevnih skupnostih, SIS in delovnih skupnostih, sklepali samoupravni sporazum o pogojih za zaposlovanje in o minimalnih standardih za življenjske in kulturne razmere pri zaposlovanju. Sporazum naj bi, izhajajoč iz prej sprejetega družbenega dogovora, ki ureja isto problematiko za območje občin, zagotavljal uresničevanje osnovnih ciljev na dveh področjih:

- na področju smotnejšega zaposlovanja, ki pomeni planiranje kadrov v združenem delu, izdelane kadrovske programe, in nadaljno rast zaposlenosti na osnovi produktivnosti dela,
- na področju boljših življenjskih pogojev ter socialne varnosti.

V prvi fazi sklepanja sporazuma se je izkazalo, da TOZD dokaj nerade sprejemajo nov sporazum. Le več kot tretjina temeljnih organizacij se je na območju petih ljubljanskih občin odločila za podpis sporazuma. V nekaterih občinah je bil položaj boljši, bil je sprejet sporazum v večini TOZD in drugih podpisnikov v občini.

Pri nadaljevanju akcije podpisovanja in pri njenem oživljanju je v osrednjo analizo razlogov, zakaj sporazum še ni bil sklenjen. Lahko rečemo, da veliko število TOZD sporazuma ni podpisalo zgolj zaradi površnosti, nepreglednosti nad sporazumi, ki jih dobivajo v TOZD in jih skoraj serijsko sprejemajo, oziroma pozabljivosti v zadnji fazi, ko je treba posredovati podpisano pristopno izjavo. Tudi neustrezni sezname TOZD po občinah in statusne spremembe v ZZD, so v določeni meri vplivale k manjšemu odstotku podpisnikov sporazuma. Te ovire so prišle do izraza ko so se samoupravne interesne skupnosti za zaposlovanje s svojo strokovno službo, lotile oživljanja akcije. Pokazalo se je, da se je odstotek podpisanih pristopnih izjav za celó Ljubljano (pet občin) kaj hitro povzpela na 55% s čimer je sporazum formalno veljaven za vse.

Tako prihajamo od maja dalje v novo fazo, ki gre predvsem za spremljanje uresničevanja in sporazumno dogovarjanje. Pri iskanju vsebinskih vzrokov za slabo spoštovanje in uresničevanje dogovora in sporazuma, pa moramo izhajati iz celotnega položaja, ki ga opažamo na področju zaposlovanja v Ljubljani. Značilnost na tem področju je namreč nedodelanost kadrovske komponente planiranja, ki odseva tudi v ekstenzivnem zaposlovanju, slabšanju kvalifikacijske strukture zaposlenih in nespoštovanju smernic razvoja, sprejetih na področju mesta. Zato lahko rečemo, da je za številne »TOZD« v fazi izvajanja najbolj problematičen tisti člen sporazuma, ki govori o rasti zaposlovanja in pravi, da je poprečna stopnja rasti zaposlovanja v obdobju 1976-1980 za mesto Ljubljano, lahko največ 2%. Sporazum sicer dopušča v prioriteten dejavnostih in v drugih dejavnostih tudi večjo stopnjo rasti zaposlovanja; vendar le takrat, če ostaja dohodek zaposlenih najmanj v isti višini. Take določbe pri načrtnem zaposlovanju seveda nebi smele biti problematične za nobeno »TOZD« saj jo za tako zaposlovanje kot element gospodarjenja ne zavezuje več le samoupravni sporazum o zaposlovanju, ampak nasledimo iste nagibe tudi v novo oblikovanem Zakonu o delovnih razmerjih, v vseh najnovejših sindikalnih dokumentih in v smernicah o gospodarskem in druž-

benem razvoju mesta Ljubljane. Če je torej izpolnjevanje take obveze v zvezi z rastjo zaposlovanja v večini »TOZD« v Ljubljani pretežno, potem se zastavlja vrsta vprašanj, kaj in kako zaposlujemo, kakšna je naša ekonomičnost zaposlovanja in kam nas bo privedla sedanja divja in nenačrtna rast zaposlovanja, v kolikor bomo z njo nadaljevali.

Razmeroma manj vprašanj je bilo v praksi v zvezi z uresničevanjem minimalnih standardov, ki so prav tako predmet sporazuma. Standard prehrane, ki govori o obroku med delom, je praktično povsod že uresničen. Pri standardu bivanja, ki terja 5 kvadratnih metrov stanovanjske površine za delavca, pa se zastavlja bolj vprašanje, koliko so gradbena operativa in ostali družbeni dejavniki zmožni zagotavljati nove stanovanjske površine; saj odporov proti takemu standardu v združenem delu skoraj več ni, in so ga delavci pripravljeno uresničiti ter zagotavljati tudi sredstva za njegovo realizacijo. Vsaka drugačna stališča glede tega standarda bi bila glede na splošno, visoko razvitost Ljubljane, tudi nerazumljiva in nesprejemljiva. Res pa je, da bi se morale v izvajanje tega standarda mnogo bolj vključiti vse samoupravne stanovanjske skupnosti v Ljubljani; tudi inšpekcija dela in prijavna služba v okviru uprave za notranje zadeve pri skupščini mesta Ljubljane bi morale odločneje nastopiti proti tistim TOZD in posameznikom, ki kršijo minimalne standarde bivanja.

Slednjič je treba opozoriti še na določbo sporazuma, ki pravi, da bomo zagotavljali pogoje, ki bodo omogočali vključevanje delavcev v kulturne in druge aktivnosti. Na to obvezo in sporazuma vse preradi gledamo kot na nebitveno, skorajda nepotrebno; pa vendar je Ljubljana v položaju, ko zaposluje veliko število delavcev iz drugih krajev in iz drugih republik Jugoslavije. Temu se glede na dejanske potrebe našega gospodarstva pri kakršnikoli politiki zaposlovanja, ne bomo mogli izogniti. Vračanje teh delavcev v naše mesto in življenje v njem, pa ima za uresničevanje kulturnih, vzgojnovarstvenih in vzgojnoizobraževalnih standardov, velik pomen. Ustrezne samoupravne interesne skupnosti, od kulturne do izobraževalne, bi se morale vključiti v uresničevanje samoupravnega sporazuma, katerega podpisnik so, s posebej prilagojenimi programi za te delavce; saj če zanje ne bomo storili v tem oziru nekaj več, bodo uživali te dobrine v mnogo manjši meri, kot jih uživamo ostali. Tudi to nam lahko povzroča številne socialne in druge probleme.

Ta vprašanja bi morali skupaj obravnavati v družbenopolitičnih organizacijah v Ljubljani in v družbenopolitičnih skupnostih; kvalitetno osnovo za razpravo pa bo morala v obliki strokovnega gradiva pripraviti strokovna služba za zaposlovanje. To je nadvse pomembno tudi v času sprejemanja družbenega dogovora o skupnih osnovah kadrovske politike, ki v bistvu s svojo vsebino v marsičem dopolnjuje dogovor in sporazum o zaposlovanju. S tem sporazumom o zaposlovanju še pridobi na svoji pomembnosti. Le tako bo samoupravni sporazum o zaposlovanju lahko v polni meri zaživel, organi podpisnikov pa bodo na osnovi metodologije, ki je v izdelavi spremljali njegovo izvajanje.

BELEŽKE: